

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Schryf Boek Van
Amst. 1748

M. van Nassel

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT

3843 4662

004 8090
Rar
PME
4

HET
NIEUW VERMAKELIJK
NEDERDUITSCH
SPEL-EN LEE S-BOEK,

DOOR
J. VAN BEMMELLEN,
KOST SCHOOLHOUDER TE LEYDEN.

ACHTSTE EN VEEL VERMEERDERDE DRUK.

TE LEYDEN,
Bij A. IN J. HONKkoop.

Kunsthistorisch
Institut
R. U. Utrecht

I 74-82

W A A R D E

LANDGENOOTEN!

*W*fschoon er reeds ten dienste onzer Nederlandsche Jeugd een en ander Spel- en Leesboek in 't licht gebragt is, zal nogtans ieder een moeten beken- nen, dat dezelyen van dat algemeene nut niet zijn, als men gaarne wenschen zou; want, hoe- wel men er heeft, die tot vermaak met eenige plaatjes versierd zijn, kunnen dezelyen achter om hunne kostbaarheid niet ten platten lande, of in de gemeene scholen, gebruikt worden; daaren- boven zijn de meesten, en vooral de oude school- boeken met eene menigte spel- en taalfouten vervuld, hetwelk voor de Jeugd in 't leeren onzer moeder- spraak hoogst nadeelig is. Hierbij komt nog, dat men door eene enkele lijst van woorden, zonder daar- van eenige toepassing op het lezen zelf te maken, den kinderen het leeren zeer verdrietig maakt; daar zij dus dikwijls eene lange reeks van tijd met spel- len doorbrengen, zonder te bemerken, waartoe hun zulks bij vervolg dienstig is. Te meer, zoo is ook deze lijst van weinig nut, wijl zij meestal uit niet meer dan twee deelen der rede bestaat, namelijk uit zelf- standige naam- en werkwoorden, terwijl de ande- re zeven deelen der rede achtergelaten worden; hierdoor moeten de kinderen, aan het lezen beginnende, natuurlijk schier bij elk woord blijven steken, om-

A

dat

dat zij die te voren nooit gespeld hebben. Hierom heb ik getracht deze hinderpalen uit den weg te ruimen, en eene leerwijze uitgedacht, welke, voor zoo verre mij bekend is, tot hiertoe door niemand is voorgesteld, en die, zoo ik mij vlei, den kortsten en besten weg aan de hand geeft.

Ik heb dan iedere lijst van woorden in verscheidene lesfen verdeeld, en onder elk derzelve eene leesocfening gevoegd, uit dezelve woorden bestaande, als er in de bovenstaande les gespeld zijn; op dat wij na het spellen die zouden kunnen lezen, waarvoor dan de verdrittigheid gedurig weggenomen wordt, en zij steeds aangemoedigd worden door de aangename toepassing eener anderzins verdrietige lijst van op elkander volgende woorden, en daardoor in staat gesteld zijn om bij elke les hunne eigene vorderingen te ontdekken.

Dan, men zal mij mischien tegenwerpen, dat een kind van drie of vier jaar, bij het spellen der eerste les, onmogelijk in staat is om die terstond daarop te lezen. Ik stem dit gaarne toe; doch men moet wel in 't oog houden, dat het spoedig lezen niet zoo zeer verkregen wordt door het spellen van een groot aantal woorden, als wel door die, welke men spelt, diep in 't geheugen te prenten. Het zal dan de plicht van ieder Meester zijn, de kinderen dezelfde les zoo lang te doen herhalen, tot dat zij in staat zullen zijn die tamelijk wel te lezen; en dus van les tot les voortgaande, twiifel ik niet,

of

f zij zullen binnen korten tijd de grootste vorderingen maken.

Verder heb ik de lees oefeningen naar den aard van de vatbaarheid der kinderen geschikt, en achter dezelve nog eene lijst van woorden gevoegd, ten dienste van hun, die mogten meenen dat de kinderen in het spellen nog niet genoeg bedreven waren.

De onderscheidene drukken een zoo spoedig vertier gehad hebbende, dat er binnen weinige jaren duizenden van verkocht zijn, heb ik deze achtste uitgave doen vervaardigen, na vooraf dezelve met de meeste naauwkeurigheid, volgens de spelling van den Hoogleraar Siegenbeek, nagezien en met eenige nieuwe lees oefeningen aangevuld te hebben; waarvoor dan deze uitgave den voorrang boven al de vorigen verdient.

Ten bewijze van echtheid zijn al de exemplaren dus gemerkt.

A. J. Honkoop

Romeinsch A B C.

A B C D E F G H I J K L
M N O P Q R S T U V
W X Y Z.

A b c d e f g h i j k l m n o p q r s
t u v w x y z.

A q w c g i r d o n u z p x l k s v b
m j f e t y h.

Curcijf A B C.

A B C D E F G H I j K
L M N O P Q R S T U V
W X Y Z.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
v w x y z.

r b i m n c q y d g h u y k s o f l e t j
w a p z x.

Schrijf A B C.

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z.

a b c d e f g h i j k l m n o
p q r s t u v w x y z.

l d o e e e p b q a k n h m y
f a r i c w o u g j.

Duitsch A B C.

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z.

a b c d e f g h i j k l m n o p q
r s t u v w x y z.

s n o q r h w m t p a i v g p j
k r t b e d c z f p u.

Und Beschreyen A 23

A 23 2 3 4 5 6 7 8
 9 10 11 12 13 14 15 16
 17 18 19 20

a b c d e f g h i j k l m n o p q
 r s t u v w x y z

g h m n p q r u n k a g o
 c i b d z s r f t

L. LES.

L L E S.

*Deze Lettergrepen worden met de lippen
uitgesproken.*

Ba,	Be,	Bi,	Bo,	Bu.
Fa,	Fe,	Fi,	Fo,	Fu.
Ma,	Me,	Mi,	Mo,	Mu.
Pa,	Pe,	Pi,	Po,	Pu.
Wa,	We,	Wi,	Wo,	Wu.
Ba,	Fa,	Ma,	Pa,	Wa.
Ab,	Eb,	Ib,	Ob,	Ub.
Af,	Ef,	If,	Of,	Uf.
Am,	Em,	Im,	Om,	Um.

I L L E S.

*Deze Lettergrepen worden met de tong
uitgesproken.*

Da,	De,	Di,	Do,	Du.
La,	Le,	Li,	Lo,	Lu.
Na,	Ne,	Ni,	No,	Nu.
Ta,	Te,	Ti,	To,	Tu.
Da,	La,	Na,	Ta,	
Ad,	Ed,	Id,	Od,	Ud.
Al,	El,	Il,	Ol,	Ul.
An,	En,	In,	On,	Un.

III. L E S.

Deze Lettergrepen spreekt men met de tanden en tong uit.

Ra,	Re,	Ri,	Ro,	Ru.
Sa,	Se,	Si,	So,	Su.
Scha,	Sche,	Schi,	Scho,	Schu.
Ra,	Sa,	Scha,		
Ar,	Er,	Ir,	Or,	Ur.
As,	Es,	Is,	Os,	Us.
Asch,	Esch,	Isch,	Osch,	Usch.

IV. L E S.

Deze Lettergrepen spreekt men met de keel uit.

Ha,	He,	Hi,	Ho,	Hu.
Ga,	Ge,	Gi,	Go,	Gu.
Cha,	Che,	Chi,	Cho,	Chu.
Ka,	Ke,	Ki,	Ko,	Ku.
Ha,	Ga,	Cha,	Ka,	
Ach,	Ech,	Ich,	Och,	Uch.
Ak,	Ek,	Ik,	Ok,	Uk.

V.

V. L E S.

Deze Lettergrepen worden met den geheelen mond uitgesproken.

Sta,	Ste,	Sti,	Sto,	Stu.
Xa,	Xe,	Xi,	Xo,	Xu.
Sta,	Xa,			
Ast,	Est,	Ist,	Ost,	Ust.
Ax,	Ex,	Ix,	Ox,	Ux.

V I. L E S.

Deze Lettergrepen bevatten verlengde en dubbele klanken.

Aam,	Aan,	Aar,	Aas,	Aat.
Aauw,	Eeuw,	Ieuw,	Ouw,	
Bei,	Dei,	Fei,	Gel,	Hei.
Eim,	Ein,	Eir,	Eis,	Eit.
Iem,	Ien,	Ier,	Ies,	Iet.
Oom,	Oon,	Oor,	Oos,	Oot.
Oe,	Ool,	Uur,	Ui,	

V I L L E S.

Woorden van eene Lettergreep.

Gy.	Ik.	Om.
Bal.	Of.	Te.
Een.	Uw.	Het.
Jan.	Dan.	Mijn.
Tol.	Boek.	Nog.
Van.	Houd.	Wijs.
Wel.	Koos.	Zijn.
Meer.	Neen.	Maar.
Niet.	Veel.	Spel.
Houdt.	ZwEEP.	Vroeg.

Wel Jan! houdt gij niet meer van een' tol, bal of zwEEP, dan van uw boek? Neen, Koos! ik houd wel veel van het spel, maar nog meer van mijn boek, om vroeg wijs te zijn.

V I I L L E S .

De.	Ai.	U.
In.	Gij.	Ik.
Is.	Mij.	Zoo.
Na.	Uw.	Ben.
Zij.	Dat.	Jan.
Een.	Kom.	Kat.
Hap.	Geef.	Ook.
Kijk.	Hier.	Van.
Daar.	Knip.	Wel.
Muis.	Poot.	Zie.
Piet.	Denkt.	Voelt.
Poes.	Krabt.	Veel.
Loopt.	Maat.	Houdt.

Kijk, kijk, Piet! de poes loopt de muis na; hap, daar is zij in de knip. Poes! poes! kom hier, geef mij uw' poot. Ai! ai! zij krabt mij; denkt gij, dat ik ook een muis ben? Zoo Jan, dat voelt gij, maat, ik zie wel, dat de kat veel van u houdt.

I X. L E S.

Of.	De.	Ha.
Op.	Is.	Dan.
Uw.	Je.	Dat.
Kom.	Nu.	Nog.
Baas.	Met.	Drie.
Dans.	Zit.	Heen.
Eens.	Daar.	Poot.
Hier.	Mooi.	Twee.
Hond.	Stuk.	Vier.
Voor.	Brood.	Braaf.
Del.	Krijgt.	Loopt.
Fris.	Zweep.	Schurk.

Del! Del! kom hier hond, dans eens voor uw
 baas; fris op! of je krijgt met de zweep. Daar is
 een stuk brood; zit nu mooi op, mooi dan! een, twee,
 drie, vier; een' poot, nog een' poot; ha, dat is braaf,
 Del! O! daar loopt de schurk heen!

X. L. E. S.

Het.
Jan.
Kijk.
Wel.
Wijs.
Dan.
Zie.
Eens.
Eerst.
Keep.
Koos.
Kruk.
Laat.
Niet.
Ziet.
Kraai.

Al.
Sijs.
Hoe.
Men.
Musch.
Uit.
Wat.
Baas.
Kneu.
Maar.
Meer.
Mees.
Mooi.
Vink.
Haalt.
Vriend.

Als.
Hen.
Ook.
Uil.
Duif.
Eend.
Gans.
Geen.
Haan.
Want.
Weet.
Groot.
Ruim.
Paauw.
Zwaan.
Spreeuw.

Zoo, Koos! laat gij daar een kraai op de kruk?
Wel Jan, zijt gij dan niet wijs? ziet gij niet, dat het
een keep is? Kijk eens, dat is eerst een baas; hoe
nooi haalt hij uit, niet waar? Ja, zeer mooi. Maar
zeg mij eens, vriend Jan! wat laat men al meer op
de kruk? een sijs, musch, vink, mees, kneu,
maar geen spreeuw, uil, duif, hen, haan, paauw,
gans, eend of zwaan.

Ja, zoo wijs ben ik ook, Koos, want een zwaan
is ruim zoo groot als gij zijt.

X I L L E S.

Aap.	Er.	Hoe.
Het.	Of.	Kat.
Met.	Os.	Mol.
Vos.	Bok.	Rot.
Beer.	Koe.	Gaat.
Dier.	Lam.	Geit.
Hert.	Wie.	Goed.
Wolf.	Zijn.	Hond.
Zelf.	Niet.	Huis.
Zulk.	Veld.	Kalf.
Doot.	Wist.	Heel.
Toch.	Lief.	Muis.
Bosch.	Paard.	Piep.
Leeft.	Niets.	Zwijn.
Leeuw.	Stier.	Zegt.
Wreed.	Mooi.	Waart.
Slang.	Schaap.	Schreeuwt.

Weet gij wel, wat een leeuw is, Koos? O! dat is zulk een wreed dier! Hij leeft in het bosch met den beer, den wolf, de slang, het hert, den aap en den vos. Maar wie zijn er toch op het veld, Koos?

Wel, of ik dat niet wist: de os, stier, koe, het paard, kalf, schaaap, lam, de bok, het zwijn en de mol.

Dat gaat goed, Koos! En wie in huis?

De hond, kat, rot en muis.

Hoe zegt de muis, Koos?

Wei de muis zegt niets; zij schreeuwt maar piep! piep!

Dat doet gij heel lief, Koos, gij piept daar zoo mooi, als of gij zelf een muis waart.

X I L L E S.

Om.	Ja.	Uw.
Op.	Nu.	Rog.
Aal.	Bot.	Zes.
Ken.	Mijn.	Zijt.
Wed.	Elft.	Kwijt.
Baars.	Hein.	Maat.
Blei.	Leng.	Lust.
Duit.	Weer.	Tien.
Meer.	Post.	Twee.
Bloed.	Zalm.	Niet.
Neen.	Mars.	Sprot.
Noem.	Beurt.	Schrei.
Acht.	Griet.	Steur.
Piet.	Schol.	Zeelt.
Visch.	Snoek.	Huilt.
Voorn.	Kreeft.	Vriend.

Piet, ik wed om een' duit, dat ik meer visch en dan gij.

Ik wed van neen, Hein, om al wat gij wilt: noem naar eens op, als gij lust hebt. Kom aan, geef acht, kaas: aal, baars, blei, voorn, post, snoek, zeelt en steur.

Is het dat al, Piet? hebt gij niet meer in uw mars? Neen, Hein! dat is het al.

Nu mijn beurt: zalm, tong, elft, leng, rog, schol, bot, kreeft, griet, sprot. Gij acht, en ik tien. Piet! dat is twee meer, vriend! gij zijt het kwijt, uw' duit, maat! wel man lief! wat is dat? huilt gij nu om uw' duit? kom, schrei niet; zie daar mijn bloed! daar hebt gij hem weer.

B

Lijst

Lijst van woorden van eene Lettergreep.

Af.	Fruit.	Knecht.
Ach.	Gast.	Knie.
Arm.	Geel.	Koets.
Asch.	Gesp.	Korf.
Balk.	Groen.	Kraag.
Bed.	Grond.	Kraai.
Berg.	Haard.	Kruk.
Blond.	Hals.	Kwast.
Broek.	Hemd.	Leem.
Brood.	Hoek.	Licht.
Dauw.	Hout.	Lint.
Deus.	Hulp.	Luik.
Dorst.	Jas.	Mast.
Drank.	Inkt.	Melk.
Druif.	Juk.	Mist.
Dwars.	Jurk.	Moel.
Echt.	Kaart.	Mouw.
Eeuw.	Kalm.	Muts.
Elsch.	Kei.	Muur.
Ers.	Kelk.	Naald.
Feil.	Kist.	Nasuw.
Fibers.	Klomp.	Neef.

Nieuw

Nieuw.	Sap.	Turf.
Olm.	Saus.	Uur.
Oogst.	Schaap.	Vaal.
Oor.	Schaats.	Vest.
Oud.	Scherm.	Vlam.
Pak.	Schors.	Vleesch.
Palm.	Schalp.	Vork.
Piek.	Schuur.	Vuist.
Plaats.	Slap.	Wasch.
Plank.	Slang.	Wei.
Pop.	Sloot.	Wieg.
Punt.	Sneeuw.	Wolk.
Rasp.	Spreekw.	Vuur.
Reis.	Stam.	Zaal.
Rein.	Stoel.	Zak.
Reuk.	Strop.	Zark.
Room.	Tang.	Zeep.
Ruit.	Test.	Zeit.
Ruw.	Thee.	Zoom.
Rijp.	Touw.	Zwaard.
Rijst.	Tuin.	Zwerf.

Woorden van twee Lettergrepen.

X I I I . L E S .

Kin - ders.	Ei - gen.	U - wen.
Wil - len.	On - ze.	Ter - stond.
Hein - tje.	Ge - luk.	Toe - staan.
Ge - plaagd.	Wensch - te.	Vrij - heid.
Gan - schen.	Heb - ben.	Al - les.
Moe - ten.	Klaas - je.	Be - geert.
Lee - ren.	Ver - telt.	Va - der.
Mog - ten.	Jon - gens.	Hoe - veel.
We - zen.	Lie - ve.	Zul - len.
Mees - ter.	Gaar - ne.	Ver - volg.
Ver - driet.	Wor - den.	Zou - den.
Vro - lijk.	Le - ven.	Snap - pen.

De Kinderen, die hun eigen Meester willen zijn.

Klaasje. Ach Heintje! wat verdriet het mij, dat wij zoo geplaagd worden met den ganschen dag te moeten leeren, mogten wij ons eigen Meester maar wezen!

Heintje. Ja, Klaasje! dat geluk wenschte ik ook wel te hebben, dan zouden wij eerst regt vrolijk leven.

Vader. Wat vertelt gij toch, lieve jongens? Mij dunkt, ik hoor u daar zoo zoet snappen. Ik wil u uw wensch gaarne, en wel terstond, toestaan; gij hebt dus vrijheid om alles te doen, wat gij begeert.

Klaasje. O vader lief! hoeveel vermaak zullen wij in 't vervolg dan hebben!

Klaas-

X I V . L E S .

Ver - maak.

Hoe - pel.

Pa - let.

Wa - gen.

Knik - kers.

Trom - mel.

Pacht - spel.

Taats - tol.

Snap - haan.

Dam - bord.

Speel - goed.

Gan - sche.

Ban - ken.

Le - zen.

Zul - len.

Ha - len.

Spe - len.

Zul - ke.

Vod - den.

Mal - le.

An - der.

Lie - ver.

Paard - je.

Koet - fier.

Loo - pen.

Vol - len.

Bid - den.

Ne - men.

Wil - det.

Klop - pen.

Kerk - je.

Zin - gen.

Preê - ken.

Stoe - len.

Men - schen.

Hou - den.

Ge - preêk.

Draf - je.

Lus - tig.

Klaasje. Kom, Heintje! nu ga ik eens gaauw mijn hoepel, palet, taatstol, knikkers, trommel, snaphaan, wagen, pachtspel, dambord, en al mijn ander speelgoed halen. — Daar is mijne gansche kraam, kies maar uit, wat gij wilt. Wel, wat zullen wij nu spelen?

Heintje. Weg, jongen! met zulke malle voddens, laat ons liever paardje spelen; ik zal koetsier, en gij 't paard wezen. Hier paard, gij moet het bit in den mond nemen, en loopen eerst op een drafje, en dan op eenen vollen ren.

Klaasje. Ja, knaapje! om dat gij mij gaarne lustig met de zweep wildet kloppen. Neen, laat ons kerkje spelen, dan zullen wij lezen, zingen, bidden en preêken, en die stoelen en banken voor menschen houden.

Heintje. Och loop heen met uw gepreêk; heet gij dat nu vermaak hebben?

B 3

Klaas

X V. L E S.

U-ren.	Kalfs-vleesch.	Scho-tel.
Ge-speeld.	Ge-hakt.	le-der.
Roe-pen.	Lek-ker.	Vol-le.
Ko-men.	Kost-je.	Wit-te.
Ta-fel.	Bes-te.	Dan-ken.
E-ten.	Mid-dag.	Broe-der.
Ge-loof.	De-zen.	Drin-ken.
Bloem-koel.	Min-der.	Schen-ken.
Peu-len.	Be-dient.	Be-lieft.
Boon-tjes.	Zel-ven.	Mees-ter.
Peer-tjes.	Too-na.	Hen-drik.
Schoo-ne.	Ze-ker.	Ge-bruik.

Klaasje. Daar staat het reeds twaalf uren, en wij hebben nog niets gespeeld. Zie, daar komen zij ons nu al aan tafel roepen. Heintje! weet gij ook, wat wij eten?

Heintje. Ik geloof peulen, boontjes, bloemkool en peertjes, met kalfsvleesch en gehakt.

Klaasje. Wel zoo! wel zoo! dat is eerst een lekker kostje, beste maat! ik zal dezen middag eens toonen, dat ik geen kind in de schotel ben.

Heintje. En ik niet minder.

Vader. Ha! lieve jongens, zijt gij daar? wel, gij hebt nu zeker van uwe vrijheid gebruik gemaakt, en veel vermaak gehad. Komt, neemt elk uwe plaats: gij ziet hier eene schoone tafel met eten voor u staan; bedient u zelyven, en daar is voor ieder eene volle flesch met witten wijn.

Heintje. Wij danken u zeer, Vader! — Broeder Klaasje! bij eten past wel drinken, ik zal u eens schenken.

Klaasje. Als 't u belieft, meester Hendrik, maar toch wat vol. Hein-

XVI. L E S.

Ge - daan.	Draat - jes.	Geens - zins.
Va - der.	Oo - gen.	Ver - zint.
Vriend - jes.	Daar - om.	Mooi - je.
Ge - noeg.	Her - sens.	Glij - baan.
Ver - bruid.	Bre - ken.	Dom - me.
Glaas - je.	Ach - ter.	Jo - ris.
Ge - ligt.	Sloo - ten.	Lin - ker.
Be - gint.	Gly - den.	Tui - melt.
Bloed - je.	Voor - doen.	Wij - zen.
Ar - me.	Dik - wils.	Rol - len.

Heintje. Vader lief! nu hebben wij gedaan.
 Vader. Zoo vriendjes! als gij genoeg hebt, dan
 knuft gij weér gaan spelen.

Klaasje. Goed, vader! — Wel verbruid, Hendrik!
 Ik voel, dat ik mijn glaasje te hoog heb geligt; alles
 begint voor mijne oogen te draaijen, en mijn hoofd
 is zoo ligt als een tol.

Heintje. O dat is niets! daarom zullen wij, in
 plaats van onze hersens met leeren te breken,
 hier achter op de flooten wat gaan glijden.

Klaasje. Braaf, jongen! dat verzint gij geenszins
 zoekwaad. Ha! hier is een mooie glijbaan, Heintje.

Heintje. Och, zie dien dommen Joris eens glijden,
 met zijn linker voet vooruit. Bons! daar tuimelt
 de arme hals al weér. Kijk, bloedje! ik zal het
 u eens voordoen, en wijzen, hoe gij doen moet
 om zoo dikwils niet op uw neus te rollen.

(23)
X V I I . L E S .

Ver-schrik.	An-der.	Denk-beeld.
Waar-lijk.	Bid-den.	Vol-gen.
Moe-der.	Ge-leid.	Ou-ders.
Kun-nen.	Bij-na.	Dien-stig.
Im-mers.	Stap-pen.	Al-tijd.
Wil-len.	Ter-stond.	Voort-aan.
Za-men.	Schoo-ne.	Hoo-ren.
Ge-lijk.	Hem-den.	Ge-zien.
Hel-pen.	Aan-doen.	Ge-luk.
Ver-drink.	Waar-na.	Be-stuur.
Red-den.	We-der.	Waar-de.
Mo-gen.	Trach-ten.	Ont-steld.

Klaasje. Ik verschrik! daar komen waarlijk Va-
der en Moeder aan.

Heintje. Dat is goed, wij kunnen immers doen,
wat wij willen. Kom aan, glijden wij zamen te gelijk.

Klaasje. Ach! ach! daar breekt het ijs. Help!
help! Vader lief, ik verdrink! help! help! ik zink al!

Vader. O mij! o mij! wat is daar te doen? Ach!
ach! mijne kinderen in 't water! Hier! hier! reikt
mij de hand maar toe; ik zal u trachten te redden. —
Och! daar zijn ze er beide uit!

Klaasje. O! wat zijn wij ontsteld! Wij bidden u,
lieve Vader! geleid ons naar huis, want wij zijn
bijna dood van schrik.

Vader. Stappen wij dan maar wat hard aan. Zie
zoo, daar zijn wij er al: Moeder zal u nu terstond
schoone hemden aandoen, waarna gij weder uw
eigen denkbeeld volgen kunt.

Heintje. O neen, lieve Ouders! de vrijheid is
ons niet dienstig; wij willen voortaan altijd naar u
hooren; want wij hebben nu gezien, welk een ge-
luk het is, onder het bestuur van zijne waarde
Ouders te mogen zijn. Va-

X V I I L L E S.

Vol-gen.	Zij-ner.	Ver-acht.
Ou-ders.	Ont-staan.	Zel-ven.
Op-regt.	Al-leen.	Oe-ver.
Be-rouw.	U-wen.	Ver-derfs.
Be-toont.	Nut-tig.	Ge-bragt.
Mee-nen.	Be-steed.	Schep-per.
Har-te.	Ge-twist.	Be-waard.
Be-veelt.	Gul-zig.	Plaat-se.
Be-grijpt.	Ge-toond.	Gun-tig.
He-den.	Ro-mers.	Red-ding.
On-heil.	Ge-bruikt.	Schik-te.
Ge-vaar.	Won-der.	Tij-dig.

Vader. Ja, dat komt er van, als men zijn eigen hoofd wil volgen, en den goeden raad zijner Ouders veracht; maar is dit nu een opregt berouw, dat gij ons betoont?

Klaasje. Ja, Vader! wij meenen het van harte; wij bidden u, dat gij ons toch weder beveelt, wat wij doen of laten moeten.

Vader. Zoo begrijpt gij heden, wat onheil en gevaar er al uit uwe vrijheid en het volgen van uwen eigen wil ontstaat; want niet alleen hebt gij uwen tijd niet nuttig besteed, maar om het spel getwist, u aan tafel in het eten gulzig getoond, den wijn met volle romers gebruikt; maar ook uzelfven op den oever des verderfs gebragt, waarvan gij door uwen Schepper, (die mij, o wonder! daar ter plaatse nog tijdig tot uwe redding schikte,) zoo gunstig bewaard zijt.

Lijst van woorden van twee Lettergrepen.

Aar - de.	Em - mer.	Ij - pen.
Arm - ring.	Fluit - je.	Ijs - plank.
Bad - stoof.	Flu - weel.	In - breuk.
Be - zem.	Ge - vel.	Juf - vrouw.
Blaas - balg.	Gor - gel.	Ka - toen.
Bloe - mist.	Gren - del.	Keu - ken.
Braad - pan.	Gru - wel.	Keurs - lijf.
Brou - wer.	Hooi - vork.	Koop - man.
Ce - der.	Haar - vlecht.	Kruik - je.
Cir - kel.	Hand - schoen.	Lan - taarn.
Ci - troen.	Hans - worst.	Lau - rier.
Dan - sen.	Heu - vel.	Leeu - win.
Die - naar.	Ho - nig.	Le - fle.
Drink - glas.	Huis - raad.	Lui - ster.
Dwaal - geest.	Jeu - ken.	Maal - tijd.
Eet - zaal.	Ijl - heid.	Meeu - wen.

Oog-

Naai-werk.	Schrob-ber.	Voor-huis.
Neus-doeck.	Schuim-spaan.	Vuur-mand.
O-lijf.	Ser-vet.	Waai-er.
Oog-merk.	Sleep-touw.	Wa-fel.
Op-schrift.	Smij-ten.	Was-kaars.
Ou-wel.	Snui-ter.	Wei-den.
O-ven.	Spoel-kom.	Woel-geest.
Pa-pier.	Sui-ker.	Wijn-gaard.
Per-zik.	Thee-pot.	Za-del.
Pot-lood.	Timp-jes.	Zo-de.
Pij-laar.	Tra-lie.	Zout-vat.
Rei-ger.	Uit-gang.	Zus-ter.
Roep-stem.	Uur-werk.	Zu-ving.
Rui-ker.	Ven-ster.	Zwa-luw.
Scha-duw.	Vier-hoek.	Zwee-ten.
Schoor-steen.	Vink-touw.	Zwij-gen.

Woor-

Woorden van drie Lettergrepen.

X I X. L E S.

Kor-ne-lis.
 Wan-de-ling.
 Bui-ten-plaats.
 Lo-de-wijk.
 Ge-zel-schap.
 Voor-ze-ker.
 Bloem-per-ken.
 Bij-zon-der.
 Be-gie-ten.
 Om-spit-ten.
 Ge-noe-gen.
 Lief-heb-ber.
 Heer-lij-ke.

Ge-luk-kig.
 Ver-ge-noegd.
 Aan-wij-zen.
 Er-we-ten.
 Pos-te-lein.
 Krop-sa-lá.
 An-dij-vie.
 Sel-le-rij.
 Kom-kom-mers.
 Pim-per-nel.
 Ra-dij-zen.
 Snij-boon-nen.
 Wor-te-len.

Zoo, Kornelis! al zoo vroeg op de bouten? waar is toch de wandeling zoo naar toe?

Naar mijne buitenplaats, vriend Lodewijk! Ik moet de bloemperken begieten, en den grond gaan ompitten: wilt gij mij gezelschap houden?

Ja, met veel genoegen; want ik ben een bijzonder liefhebber van het buiten-leven; ik geloof voorzeker, dat er niemand zoo gelukkig en vergenoegd leeft, als de tuiniers en de boeren.

Hier zijt gij 'er reeds.

O wat is dat eene heerlijke buitenplaats!

Wil ik u nu eens aanwijzen, wat hier al groeit? Daar staan erweten, postelein, krop-salá, andijvie, sellerij, pimpernel, radijzen, komkommers, snijboonen en wortelen.

Ja,

Tul-nier-tje.
Tref-fe-lijk.
Aal-bes-sen.
Kruis-bes-sen.
Per-zi-ken.
An-de-re.
Aar-di-ge.
Snap-per-tje.
Ka-me-raad.
Af-pluk-ken.
Kos-te-lijk.
A-bri-koos.
Druiv-entros.
Broei-bak-ken.

Sui-ker-peer.
Op-ge-haald.
Vrucht-boo-men.
Knap-kers-sen.
Ap-pel-boom.
On-be-schaamd.
Pe-re-boom.
Lek-ke-re.
Gul-zig-aard.
Moer-bel-jen.
Kas-tan-jes.
Fram-bo-zen.
Me-loe-nen.
Mo-rel-len.

Ja, Tuiniertje, dat is treffelijk schoon; maar ik was veel liever, daar zoo wat aalbesen, perziken, kruisbesen, knapkersen, of andere lekkere vruchten te eten waren.

Kom, volg mij dan maar aardig snappertje! hier kunt gij zoo veel afplukken, als gij lust; maar gij moogt niets in uw' zak steken.

Wel neen, kameraad! zulk een gulzigäard ben ik niet, en hoop nooit zoo onbeschaamd te zijn. — Ha! welke schoone risten! zij doen mij de tanden waten.

Daar hebt gij nog een' abrikoos, suikerpeer en druiventros.

Zie zoo, beste vriend! nu heb ik mijn hart eens regt opgehaald.

Kom, nu zal ik u verder de vruchtboomen wijzen: hier staat een appelboom, daar een pereboom, en aan dien groeijen lekkere moerbeijen; aan dezen kastanjes; ginder ziet gij morellen, daar frambozen, en in deze brocibakken zijn meloenen. Hal

Schit - te - ren.
Pur - pe - re.
Man - ne - tje.
Aan - ge - naam.
Lie - fe - lijk.
Re - non - kel.
Hi - a - cint.
An - je - lier.
Bal - se - mijn.
Pas - sie - bloem.
Ha - ne - kam.
Vi - ool - tje.

Dui - zend - schoon.
Da - mast - bloem.
Le - lie - ën.
Gouds - bloe - men.
Pa - pa - vers.
Pis - se - bed.
A - ke - lig.
We - der - om.
Ge - hou - den.
Dui - zend - been.
Vrees - se - lijk.
Lee - lij - ker.

Haar daar komen wij bij de bloemen! O wat schitteren mij die purpere kleuren in de oogen, en wat ruikt het hier liefelijk!

Ja, mannetje! het is hier zoo aangenaam, als gij het ergens vinden zult. Zie, daar staat de renonkel, passebloom, hanekam, het viooltje, de duizendfchoon en zonnebloem, en hier zijn lelicën, goudsbloemen en papavers.

Ach, Kornelis! help! help! wat ben ik ontfeld! Kijk eens, welk een akelig dier loopt er op mijne mouw? er gaat eene grilling van over mijn lijf.

Dat is eene pisbed, houd uwe hand eens op.

O neen! neen! ik ben veel te bang: ik zou het niet aëen, al gaaf gij mij nog zoo veel geld.

Gij moet niet bang zijn; zie daar, ik zal haar op de mijne nemen, en gij zult zien, dat het diertje mij, hoe genaamd, geen kwaad zal doen.

Hé! nu is zij dood! geef haar mij nu maar. O daat wordt zij wederom levend! zij heeft zich zoo maar gehouden. Smijt weg dat leelijk dier! smijt weg!

Kijk, Lodewijk! daar loopt al weer een ander beest; dat is een duizendbeen.

Wel vreesfelik, wat al pooten! dat dier is nog veel leelijker dan het andere.

Wat

(29)
X X I I . L E S .

Haag-dis-fen.

Kik-vorsch-jes.

Won-der-lijk.

Sprink-ha-nen.

Aard-wot-men.

Plant-lui-zen.

Zy-wor-men.

Tor-re-tjes.

Rom-bou-ten.

Juf-fer-tjes.

Ka-pel-ten.

Ge-spik-keld.

Goud-haan-tjes.

Glin-ste-rend.

Ooi-je-vaar.

Le-pe-laar.

Tak-ke-dief.

Klep-per-man.

Ka-me-raad.

Aan-ge-daan.

Welke dieren vindt men hier nog meer op de plaats?

Sprinkhanen, aardwormen, haagdisfen, kikvorschjes; hoor, wat wonderlijk geluid! daar kwakt er eens; plantluizen, zijwormen, torretjes, romboutsen, juffertjes, kapellen. Zie, daar zit er een, O! loop er eens heel zachtjes naar toe, en zie, dat gij haar vangt.

Kip, ik heb je: o wat zijn hare vlerkjes fraai gespikkeld en glinsterend!

Zie eens, hoe het hier in die groente van goudhaantjes krioelt.

O ja! dat zijn lieve bestjes, ik heb er te huis in eene doos met zuring. He, Kornelis! daar vliegt een ooijevaar, lepelaar, takkedief. Hoor! hoor, hoe hij kleppert.

Ja, dat is een klepperman, die even zulke lange spille-beenen heeft als Lodewijk; maar, kameraad! moet gij niet naar huis? ik geloof, dat het hoogtijd is.

Ja, ik ga mijne biezenpakken; anders vind ik mooi den hond in den pot.

Wacht, wacht, smakje! ik ga zoo ver met u tot aan de stad. — Vaarwel, Lodewijk! Vaarwel, goede vriend Kornelis! ik bedank u voor het vermaak, dat gij mij hebt aangedaan.

Lijst

Lijst van woorden van drie Lettergrepen.

Aard-bo-dem.
 Ak-ker-bouw.
 A-zijn-vat.
 Baard-scheer-der.
 Beeld-hou-wer.
 Bel-ha-mel.
 Be-twis-ten.
 Boom-snoei-er.
 Broe-der-moord.
 Buig-zaam-heid.
 Ce-der-boom.
 Cij-fer-kunst.
 Doof-ach-tig.
 Drie-dub-bel.
 Druiven-pers.
 Eens-ge-zind.
 Eeu-wig-heid.
 Ernst-haf-tig.
 Faam-schen-der.
 Flik-flooi-er.
 Fon-tein-bak.
 Fut-se-len.
 Ge-baar-den.

Gek-ker-nij.
 Ge-sneu-veld.
 Goo-che-laar.
 Grim-lag-chen.
 Ha-gel-bui.
 Hob-bel-paard.
 Hoorn-bla-zer.
 Hulp-mid-del.
 In-boor-ling.
 Inkt-ko-ker.
 Jaar-ge-tij.
 Jon-ge-ling.
 Ka-bel-jaauw.
 Kar-ne-melk.
 Keu-ken-meid.
 Knip-schaar-tje.
 Lau-rier-blad.
 Let-ter-greep.
 Lust-pri-cel.
 Mar-mer-steen.
 Melk-em-mer.
 Mos-tert-pot.
 Mijn-del-ver.

Na-buur-schap;
 Nood-druf-tig.
 Noo-di-ging.
 Oes-ter-schelp.
 O-lijf-krans.
 Ont-knoo-ping;
 Oog-ap-pel.
 Oor-log-schip.
 Op-feher-peri.
 Os-se-huid.
 Pa-rel-snoer.
 Palm-son-dag.
 Pa-pe-gaai.
 Ploeg-ij-zer.
 Pop-pe-kraam.
 Pries-ter-ambt.
 Pij-la-ren.
 Ramp-za-lig.
 Rog-gen-brood.
 Rjg-ve-ter.
 Scheeps-be-stuur.
 Schik-go-din.

Scho-tel-tje;
 Struik-roo-ver;
 Sui-ker-pot.
 Thee-kist-je.
 Tra-lie-werk;
 Troe-tel-kind;
 Uit-bers-ten.
 Uit-ge-veegd.
 Uur-wij-zer.
 Ven-ster-bank.
 Vleesch-hou-wet;
 Vreug-de-dag.
 Vuil-nis-hoop.
 Waar-deer-baar.
 Wit-te-brood.
 Woud-e-zel.
 Wijn-a-zijn.
 Zee-eng-te.
 Zoen-of-fer.
 Zuur-dee-sem.
 Zweet-drop-pel.
 Zwet-se-rjg.

Woorden van vier Lettergrepen.

X X I I I. L E E S.

Ge-hoor-za-me.	Aal-moe-ze-nier.
Ka-bou-ter-tjes.	A-man-del-boom.
Vor-de-rin-gen.	Arg-ge-lis-tig.
Lie-ve-lin-gen.	Bab-be-laar-iter.
On-der-zoe-ken.	Boe-ke-ka-mer.
Let-ter-zet-ter.	Volks-be-stuur-der.

Willem. Wij zijn uwe Gehoorzame dienaars, lieve Vader en Moeder! Wij moeten u wat nieuws vertellen: ziet eens, wij hebben twee schellingen van onzen waarden Meester gekregen, omdat wij zulke goede vorderingen maken.

Vader. Wel, mijne kleine lievelingen! dat verblijdt ons van harte. Komt, Willem en Karel-tje! laat mij eens onderzoeken, waarin die bestaan: ik zal u ieder eenige woorden laten spellen, en bij elke fout, die gij begaat, moet gij een schrapje op de tafel zetten, en die dan de minste streepjes heeft, zal een boek met groene lintjes hebben, en daar bij nog twee schellingen in den spaarpot.

Karel-tje. Dat is gedaan, Vader lief!

Vader. Spel dan deze woorden eens, Willem: vorderingen, kabouter-tjes, onderzoeken, aalmoezenier, amandelboom, argelistig, babbelaar-ster, letterzetter, boekekamer, Volksbestuurder.

Willem. He, Vader! dat zou ik wel gaarne willen worden.

Vader. Is het waar, Willem? wel, zulks is zoo onmogelijk niet, maar dan moet gij braaf op-passen, u op de deugd toeleggen, en veel verstand zoeken te verkrijgen; misschien wordt gij dan nog met den tijd tot dien trap van eer verheven.

Va-

(93)

X X I V. L E S.

Ci-troen-boomen:

Cl-ve-cim-baal.

Dag-re-gis-ter.

Drink-be-ker-tje.

Dwin-ge-lan-dij.

Ei-gen-zin-nig.

E-ve-na-ren.

Ek-ster-oo-gen.

Fa-bel-ach-tig:

Flik-ke-rin-gen.

Fran-je-ma-ker.

Gaauw-die-ve-rij.

Ge-nees-kun-de.

God-ge-leerd-heid.

Haag-ei-ken-bosch.

Hand-schoen-ver-wer:

Vader. Nu, kom aan, jongen lief, spel maar voort, en let wel op het geen gij zegt; want anders zal de prijs u gewis ontsnappen.

Willem. Citroenboomen, clavecimbaal, dagregister, drinkbekertje, dwingelandij, eigenzinnig, evenaren, eksteroo-gen. Zijn dat oogen, zoo als ik heb, Vader?

Vader. Wel neen, klein snaakje! dat zijn een soort van wratten of eelt, dat veeltjids aan de teenen komt, door het te sterk knellen der schoenen.

Willem. Fabelachtig, flikkeringen, franjemaker, gaauw dieverij, geneeskunde, godgeleerdheid, haageikenbosch, handschoenverwer.

Vader. Mis, mis, Willem! drie fouten, teeken aan. Knaapje! ik vrees, ik vrees, dat de kans voor u zal verkeken zijn, bij aldien gij niet oplettender zijt.

C 3

W 2

Jagt-wa-ran-de.
In-ge-kan-kerd.
Jon-ge-ling-schap.
Ju-weel-zet-ter.
Kas-tan-je-boom.
Kin-der-ka-mer.
Kra-ke-lin-gen.
Land-bou-we-rij.
Lek-ker-bek-jes.
Len-te-bloe-men.
Mis-da-di-ger.
Mos-fel-schel-pen.

Naal-de-ko-ker.
Ne-vel-ach-tig.
No-te-dop-pen.
Oe-fen-scho-len.
On-ge-noo-digd.
Or-gel-pij-pen.
Pa-rel-snoe-ren.
Pot-aar-de-werk.
Pries-te-res-sen.
Re-de-neer-kunst.
Re-ken-ka-mer.
Rijs-ten-brij-pap.

Willem. jagtwarandé, Ingekankerd, jongeling-schap, juweelzetter, kastanjeboom, kinderkamer, krakelingen. O Karel! was de bakker zo goed, ons daar eens eene volle mand van te brengen, ik weet niet, wat ik dien lieven man wel zou doen.

Karel. Ja, Willem! of wij dan ook te gast zouden gaan; mij dunkt, ik at de geheele mand leeg.

Vader. Nu, kleine snapper! beliest het u voort tegaan?

Willem. Landbouwerij, lekkerbekjes, lentebloemen, misdadiger, mosfellschelpen.

Vader. Dat gaat vrij wel, Willem! Nu is't u beurt, Karel! spel gij deze volgende woorden eens.

Karel. Naaldekokker, nevelachtig, notedoppen, oefenscholen, ongenoodigd, orgelpijpen, parel-snoeren, potaardewerk, priesteressen, rede-neerkunst, rekenkamer, rijstenbrijpap.

Vader. Lust gij die wel, Karel? zoo ik mij niet vergis, meen ik wel eens gehoord te hebben, dat dit u geliefdste kostje is.

Karel. Ja, Vader lief! dat is ook zoo; ik zou al myne speelduitjes daar wel voor willen geven.

Vader. Nu, als gij zoet zijt, beloof ik u, dat gij die van avond zult eten.

Ka-

X X V L L E S.

Scha-duw-ach-tig.	Wa-fel-ij-zer.
Scheeps-tjm-mer-man.	Wan-de-lin-gen.
Spin-ne-wiel-tje.	Wel-lus-tig-heid.
Sui-ker-koek-je.	Wen-tel-teef-jes.
Trom-mel-sla-ger.	Wijn-gaard-ran-ken.
Trouw-be-lof-te.	Zak-ke-dra-ger.
Uur-werk-ma-ker.	Zol-der-ge-welf.
Ver-we-rij-en.	Zuig-lam-me-tjes.
Vo-gel-van-ger.	Zwa-vel-stok-ken.

Kareltje. O daar ben ik regt verblijd over! nu zal ik mijne les nog veel beter spelen. Schaduwachtig, sloopstimmerman, spinnewieltje, suikerkoekje, trommelslager. Dat ben ik, Vader! hoor den nieuwen tambour maar eens! rom, rom, dom, slaat de trom. Trouwbelofte, uurwerkmaker, verwerijen, vogelvanger, wafelijzer, wandelingen, wellustigheid.

Vader. Hou, hou, rammelaar! dat zijn weder twee fouten, zet op twee schrapjes.

Kareltje, wentelteefjes, wijngaardranken, zakdrager, zoldergewelf, zuiglammetjes, zwavelstokken.

Vader. Laat ons nu eens zien, hoe veel fouten gy elk hebt, een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen, tien, en Willem heeft 'er ook tien, dat is beide evenveel; ik kan u dus geene belooning geven, gij moet het in de volgende les nog eens hervatten, en met vernieuwdén moed naar den prijs dingen.

Kareltje. Ik ben daartoe volkomen gereed, Vader! geef maar woorden op, die het u belieft.

Woorden van vijf en meer Lettergrepen.

X X V I I . L E S .

Aan-ge-le-gen-heid.	Ci-pres-boom-bla-de-ren.
Al-ma-nak-druk-ker.	Di-a-mant-slij-pe-rij.
Af-go-den-die-naar.	Doods-been-der-huis-je.
Af-grijs-se-lijk-he-den.	Dro-gis-te-rij-en.
A-zijn-kan-ne-tje.	Dui-vel-be-zwe-rin-gen.
Beurt-ver-wis-se-ling.	Dui-ven-ei-je-ren.
Brood-bak-ke-rij-en.	Eer-be-too-nin-gen.
Be-ten-ge-lin-gen.	Echt-ver-bind-te-nis.
Bij-ëen-ge-roe-pe-nen.	E-le-fants-tan-den.
Cla-ve-cim-ba-len.	En-ge-len-scha-ren.

Willem. Het is mijne beurt, Karelkje! ik ben daar even ook de eerste geweest.

Vader. Ja, kom aan, Willem! nu moet gij deze bovenstaande woorden nog eens achter elkander spellen en die vervolgens lezen.

Willem. Aangelegenheid, almanakdrukker, afgodendienaar, afgrijpsclijkheden, azijnkannetje, beurtverwifeling, broodbakkerijen, betegelingen, bijëengeroeopenen, clavecimbalen, cipresboombladeren, diamantslijperij, doodsbeenderhuisje. Zondt gij daar wel in willen zijn, Karelkje?

Karelkje. Wel, wat is dat dan voor een huisje, Willem?

Willem. Daar bewaart men de beenderen van doode menschen: men noemt het op sommige plaatsen ook wel het knekelhuis.

Karelkje. O neen! neen! ik houd veel meer van bij de levenden te zijn, dan in zulk een akelig verblijf; lees nu liever maar voort.

Wil-

X X V I I I . L E Y S .

Fak-kei-dra-ge-ren.	Je-ne-ver-boo-men.
Fon-tein-wa-te-ren.	In-dach-tig-ma-kin-gen.
Ge-slacht-re-ke-naar.	Is-ra-ë-li-ten.
Graan-han-de-la-ren.	Ka-toen-druk-ke-rij.
Gui-chel-spe-le-res-sen.	Kin-ne-bak-sla-gen.
Ha-ne-kam-me-tjes.	Krijgs-toe-rus-tin-gen.
Ha-ze-wind-hon-den.	Krijgs-ver-rij-tin-gen.
Hei-lig-doms-pries-te-ren.	Kunst-oe-fe-nin-gen.
Heu-vel-be-wo-ners.	Lan-taarn-ont-ste-ker.
	Lin-nen-we-ve-rij-en.

Willem. Drogisterijen, duivelbezwerlingen; duiveneijeren, eerbetooningen, echtverbindtoenis, elefantstanden, engelscharen, fakkeldrageren, fonteinwateren, geslachtekenaar, graanhandelaren, guichelspelersessen, hanekammetjes, hazewindhonden, heiligdomspriesteren, heuvelbewoners, jeneverboomen, indachtigmakingen, Israëliten, katoendrukkerij, kinnebakslagen.

Kareltje. Wat zijn dat, Willem?

Willem. Wel, onnoozele jongen! weet gij niet, wat dat zijn? Voel, dat is 'er een, Kareltje!

Kareltje. Ail gij geeft mij een' slag, dat mij de tanden klapperen.

Willem. Wel, jongen lief! ik raak u maar even aan; gij weet wel, dat ik maar met u speel, en ik u niet opzettelijk zeer wil doen. Krijgstoerusting, krijgswerkingen, kunstoefeningen, lantaarnontsteket, linnenweverijen.

. . . X X I X I L E S . . .

Maag-de-schen-de-rij. Op-per-be-vel-heb-ber.
 Mid-del-ma-tig-heid. Pe-ke-l-ha-rin-gen.
 Muil-e-ze-lin-nen. Pen-ne-ko-ker-tje.
 Maans-ver-dui-ste-rin-gen. Pop-pe-kra-me-rij.
 Na-tuur-kun-di-gen. Pa-ra-dijs-ap-pe-len.
 Nood-druf-tig-he-den. Raads-ver-ga-de-rin-gen.
 Noord-noord-oos-te-win-den. Re-de-ka-ve-lin-gen.
 Ooi-je-vaars-nes-ten. Scherp-zin-nig-he-den.
 Oor-logs-be-hoef-ten. Sla-ven-han-de-laar.
 O-ver-groot-va-der. Struik-roo-ve-rij-en.

Vader. Ik ben zeer wel over u voldaan, Willem! nu is het uwe beurt, Karel! Kom aan, knaapje! de boyenslaapde woorden moet gij ook eerst spelen, en dan die les wederom lezen.

Karel! Je. Maagdeschenderij, middelmatigheid, muilezelingen, maansverduisteringen, natuurkundigen, nooddriftigheden, noordnoordoostewinden, ooijsvaarsnesten, oorlogsbehoefsten, overgrootvader, opperbevelhebber, pekelharingen.

Vader. Wel, Karel! is dat hakkelen! zoo zoudt gij wel haast gelijk de haring in de pekel blijven zitten.

Karel! Je. Pennekokertje, poppekramerij, paradia'sappelen, raadsvergaderingen, redekavelingen, scherpzinnigheden, slavenhandelaren, struikrooverijen. O wat wordt mijn keel droog en heesch van zulke lange woorden; geef mij toch eerst wat te drinken, anders kan ik niets meer lezen.

Va-

K X X. L E E S.

Scha-duw-ach-tig-he-den. Ver-af-ge-le-gen-heid.
 Te-gen-wer-pm-gen. Wa-ter-mo-le-naar.
 Tijd-re-ken-kun-di-gen. West-noord-wes-te-wind.
 Tij-tel-bla-de-ren. Woord-oor-spron-ke-
 Uur-wij-zer-kun-di-gen. lijk-heid.
 Ver-ef-fe-nin-gen. Ziels-ont-roe-rin-gen.
 Voor-tref-fe-lijk-heid. Zin-ver-fuk-kin-gen.
 Vrien-den-maal-tij-den. Zand-loo-per-gla-zen.

Vader. Kom, kom, lustig Karelkje! — pas nu toch mooi op; gij ziet wel, het gaat om den prijs.

Karelkje. Schaduwachtigheden, tegenwerpen, tijdrekenkundigen, tijtelbladeren, uurwijzerkundigen, vereffeningen, voortreffelijkheid, vriendenmaaltijden, verafgelegenheid, watermolenaar.

Vader. Nu rammelt gij zondag, Karelkje! dat ik u waarlijk niet verstaan kan, ik vrees! ik vrees!

Karelkje. Ik zal het wat langzamer doen. West-noordwestewind, woordoorspronkelijkheid, zielsontroeringen, zinyerrukkingen, zandlooperglazen. — O daar ben ik moe van!

Vader. Tel nu eens, Willem! hoe veel streepjes gy hebt.

Willem. Een, twee, drie, vier, vijf.

Vader. Nu gij, Karelkje!

Karelkje. Ik heb er ook zoo veel, Vader! een, twee, drie, vier, vijf.

Willem. Neen, bedriegertje! gij hebt er twee gesmokkeld, gij hebt er zeven. Laat ons nog eens oververtellen: een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven; ziet gy nu wel, smokkelaartje?

Vader. Foel! gij moet uw broertje niet schelden; en gij moet vooral wel onthouden, dat gij nooit jokken moogt. Daar, Willem! hebt gij een fraai boekje, genaamd den Katechismus der Natuur van den schranderen Martinet: wil ik nu die twee schellingen maar aan uw broertje geven?

Willem. Ja, Vader! ik gun dien armen jongen ook wat.

Kareltje. Wij bedanken u zeer, lieve Vader! wij beloven u, dat wij altijd braaf zullen oppassen, en in alles onzen pligt zoeken te betrachten.

X X X I. L E S. Lees-Oefeningen.

Vader. Ziet Gerritje daar ginder dat huis wel?

Gerritje. Ja, Vader! dat hardsteenen huis met eene breede stoep en een zwart hek, en een fraai balkon of uitstok van voren.

Vader. Zouden Gerritjes kleine handjes zulk een heerlijk gebouw wel maken kunnen?

Gerritje. Wel neen, Vader! maar, als ik groot was, zou ik dat mogelijk wel kunnen doen, als ik geholpen werd, en de kunst geleerd had om huizen te bouwen.

Vader. Maar ziet Gerritje de verkwikkelijke Zon wel schijnen?

Gerritje. Ja, Vader! 'er is niets zoo aangenaam en verrukkelijk voor mij; ik ben altijd zoo vrolijk en vergenoegd, zoo ras ik de zon maar zie.

Vader. En wat ziet Gerritje 's nachts in de lucht?

Gerritje. De maan en sterren. Somschijns schijnt de Heve maan zoo helder in mijn bedje, dat ik gemakkelijk zou kunnen zien te lezen.

Va-

Vader. Zoudt gij die hemel-lichten wel maken kunnen?

Gerritje. Neen, Vader! hoe zou dat voor mij mogelijk wezen?

Vader. Maar zou misschien niet eenig ander mensch die kunnen maken?

Gerritje. Ik geloof niet, Vader! dat de grootste kunstenaars in de wereld daartoe in staat zouden zijn.

Vader. Wel, wie zouden die heerlijke hemel-lichten dan gemaakt hebben?

Gerritje. Onze lieve Heer, en niemand anders.

Vader. Moet God dan niet veel grooter, wijzer en magtiger zijn dan eenig sterfeling op aarde?

Gerritje. Ja, Vader! dat is niet genoeg uit te drukken.

Vader. Zoo is het ook, mijn lieve kind! Gods Grootheid, Wijsheid en Almagt zijn voor den kortzigtigen mensch zoo groot als onbegrijpelijk, en wij verliezen ons zelve in de overweging, dat Hij al het geschapene uit een volstrekt niets heeft voortgebracht.

X X X I I . L E S . Lees - Oefeningen.

Gerritje. Gaan wij haast eten, Moeder? het is reeds twee uren geslagen: mijne maag zegt mij, dat het ruim etenstijd is.

Moeder. Hebt gij al weér honger, Gerritje?

Gerritje. Ja, Moeder! ik zal van middag smakelijk eten; want gij weet wel, dat ik dezen morgen niet ontbeten heb.

Moeder. Maar, Gerritje! denkt gij nu en dan
wel

wel eens aan het goede, dat gij geniet, en van wien gij dagelijks dat eten krijgt, zoo als kool, wortelen, aardappelen, enz.?

Gerritje. Van u Moeder, en ook van Vader, die zoo goed zijn mij dat gedurig te bezorgen.

Moeder. En van wien krijgen wij al dat eten?

Gerritje. Van Jan, den groenman; want die komt immers alle morgen met zijn groente-schuitje hier aan den wal, en bezorgt u al, wat gij noodig hebt.

Moeder. En hoe komt er die aan?

Gerritje. Die haalt het van zijn land, geloof ik; want ik zie hem alle dagen met eene schuit vol van buiten komen.

Moeder. Regt zoo, mijn lieve sohat! maar zeg mij nu eens, hoe komt het toch daar op het land?

Gerritje. Ik denk, dat het daar groeit, even als het moes in onzen tuin.

Moeder. Ja, dat hebt gij wel gevat; maar, zeg mij eens, of gij ook niet denkt, dat het daar van zelve groeit?

Gerritje. Neen, lieve Moeder! door den regen, en door dat de zon het verwarmt, en den grond vruchtbaar maakt.

Moeder. En van wien komt de regen?

Gerritje. Van onzen lieven Heer.

Moeder. En wie laat de zon schijnen, Gerritje?

Gerritje. Ook onze lieve Heer, Moeder! want die bestuurt alles in deze wereld.

Moeder. Is Hij dan niet goed over ons?

Gerritje. o ja, Moeder! God is onuitsprekelijk goed en weldadig over ons en alle menschen.

Moeder. Wat moeten wij dan doen, Gerritje?

Ger-

Gerritje. Hem gehoorzamen en liefhebben; want al die mij goed doet, ben ik altijd verplicht van harte te beminnen en hoog te schatten.

X X X I I I. L E S. Lees-Oefeningen.

Moeder. Gerritje! ziet gij dat stukje vleesch wel? hap er eens in. — Wel, hoe vindt gij het, bestemaat?

Gerritje. O dat is smakelijk, Moeder!

Moeder. Van waar komt dat, Gerritje?

Gerritje. Van het koetje, dat ik zoo dikwijls heb hooren loeijen, als ik met Vader naar het veld ging.

Moeder. Waar leeft het koetje van?

Gerritje. Van het gras, Moeder! dat onze lieve Heer in de wei laat groeijen, waarmee die dieren zich voeden.

Moeder. Maar, als nu onze lieve Heer geen gras, of iet anders liet groeijen?

Gerritje. Dan zouden wij niets te eten hebben. De koetjes, schapjes, en andere dieren zouden dan ook niet leven kunnen; maar van honger en gebrek moeten omkomen.

Moeder. En, als gij eens niet te eten had?

Gerritje. Dan zou ik ook van honger moeten sterven, Moeder!

Moeder. Moeten wij dan niet alles van onzen lieven Heer ontvangen?

Gerritje. Ja, Moeder! alles, wat wij bezitten, krijgen wij van den Hemel.

Moeder. Maar wil Hij ons dit altijd geven?

Gerritje. Ja, Moeder! als wij onzen lieven Heer daar maar gedurig om bidden.

Moeder. En als Gerritje bidt, wat moet hij dan doen?
Ger-

Getritje. Mijne oogjes toehouden, en handjes zamen leggen; eerbiedig en aandachtig zijn, zoo lang ik met bidden bezig ben.

Moeder. Dat is regt zoo, mijn liefje! doe dat altijd, dan zult gij Moeders beste kind zijn, en God, die de zorgvuldige en milddadige Onderhouder van alles is, zal u, mijn waarde kind! ook voeden en rijkelijk zegenen; mits gij altijd zijnen heiligen naam met eerbied aanroept.

X X X I V. L E S. Lees-Oefeningen.

De verplichting der kinderen aan hunne Ouders.

Vader. Wel, Betje! weet gij wel, dat gij dezen nacht zulk een aardig lief broertje gekregen hebt?

Betje. Neen, Vader! mag ik hem eens zien? ik ben er zoo nieuwsgierig naar.

Vader. Ja wel, zie daar, daar is hij; maar raak hem toch voorzigtig aan, want gij ziet, wat een teer wichtje het is.

Betje. Och, wat is dat een aardig gultje! Laat mij met dat kleine kabouterdje wat spelen.

Vader. Dat kan niet zijn; want hij kan op zijne voetjes nog niet staan.

Betje. Daar, mijn klein schurkje! hebt gij een poppetje. — Hoe is dat, Vader! dat klein dreumisje houdt zijne handjes zoo stijf toe, dat ik die niet durf open breken: ik zal u al mijn speelgoed geven; is dat naar uw zin? Spreek dan, zoetertje! of kunt gij mij met uwe kleine oortjes nog niet hooren? noem mij dan eens Betje! — Betje! — Wilt gij niet spreken, schatje lief!

Vader. Wij moeten hem dit nog leeren.

Betje. Och, Vader! hij schreit; misschien zal hij honger of pijn hebben. Kom, ik zal eens eene goede boterham voor hem gaan haalen.

Vader. Wel, Betje! daar zou dat kleine schepseltje nog niets aan hebben; want hij heeft immers nog geene tandjes om brood of ander voedsel klein te kunnen maken; maar uwe lieve Moeder zal hem aanstonds de borst geven, dan zal hij ten eerste ophouden.

X X X V. L E S. Lees-Oefeningen.

Vader. Maar, Betje! weet gij wel, dat gij ook zoo klein geweest zijt, als gij thans uw broertje ziet?

Betje. He, Vader! is dat waar? Heb ik dan ook de borst gehad, en hebt gij mij ook moeten leeren loopen en spreken?

Vader. Ja, lieve schat! wij hebben dikwijls nacht en dag met u getobd; onze rust en vermaak voor u opgeofferd; alles aangewend, wat uw geluk en welzijn kon bevorderen; en nu ontvangt gij nog dagelijks van ons al wat gij noodig hebt.

Betje. O waarde Vader! O lieve Moeder! wat zijt gij goed, dat gij altijd zoo veel zorg en liefde voor mij gehad hebt: hoe zal ik u dat ooit kunnen vergelden?

Vader. En nogtans doet gij somtijds uwen Vader verdriet aan, en zijt uwe waarde Moeder ongehoorzaam.

Betje. Ik zal het nooit meer zijn, lieve Ouders! ik wist niet, wat gij al voor mij gedaan hadt; maar nu gij mij hebt aangezoend, hoeveel zorg gij voor mij

mij gedragen hebt, zal ik daar voor altijd zoeken dankbaar te zijn.

Vader. Let wel op de zorgen, die wij voor uw broertje zullen aanwenden, en zeg dan bij u zelve: heb ik aan mijn Ouders ook zoo veel moeite gekost; hebben zij voor mij ook zulk een teedere liefde en onafgebroken zrg gehad; wel, hoe moet ik hen dan niet liefhebben; en alles doen, wat mij geboden wordt.

X X X V I. L E S. Lees - Oefeningen.

De Pligt eens Kinds.

Moeder. Lieve Koosje! weet gij wel, wat een goed kind is?

Koosje. Ja, Moeder, dat altijd gehoorzaam is, en geen kwaad doet.

Moeder. Dat is zeer wel geantwoord. Ik zal u eens zeggen, wat een goed kind al doen moet: hij moet God vreezen, en altijd eerbiedig zijn, als hij onzen lieven Heer bidt, of in zijn woord leest, en nooit zijnen naam misbruiken; hij moet altijd de waarheid spreken, nooit met zijne makkers twisten of hen mishandelen; hij moet al verder zijne lieve Ouders en Meesters gehoorzamen, en hunne bevelen nauwkeurig betrachten.

Koosje. Doe ik dat niet, Moeder lief?

Moeder. Wel, Koosje! daar durf ik niet volkomen ja op zeggen; want gy zijt somtijds wel eens stout, en dikwijls zoo hoofdig, dat gij niet doen wilt, 't geen men u zegt; dit nu meen ik veel eer het echte kenmerk van een boos en ongehoorzaam, dan van een goed en beminnelijk kind te zijn. Doch ik

zal

al het hier thans bij laten, en, in de volgende les, u de overige pligten voorschrijven, die een kind behoort waartenemen om met de daad den voortreffelijken naam van een goed en braaf kind waardig te zijn.

XXXVII. LES. Lees-Oefeningen.

Moeder. Laat ons nu voortgaan, Koosje! gij hebt ongetwyfeld grooten lust om dat te hooren?

Koosje. Ja, Moeder! ik ben er zeer begeerig naar; want ik wensch met al mijn hart een goed kind te worden, en van mijne teedergeliefde Ouders niet alleen, maar ook van andere menschen geacht en bemind te zijn.

Moeder. Nu, lieve jongen! luister dan wel toe: een goed kind moet naarstig naar school gaan, en op straat met geen slechte jongens spelen, noch zich hoogmoedig tegen zijne makkers gedragen; maar altijd beleefd en vriendelijk omtrent alle menschen zijn, zoo wel jegens eenen bedelaar, als eenen persoon van aanzien. Voor 't overige, moet hij zijnen tijd met geene kinderachtige beuzelingen of verderfelijke uitspanningen doorbrengen; maar zich bevljtigen om dien tot eer van zijnen goetdoenden Schepper te besteden, en door vlijtig leeren zulke kundigheden zoeken te verkrijgen, die hem een behoorlijk bestand verschaffen, en aan zijnen evenmensch nuttig kunnen zijn. Zie daar, Koosje! de voornaamste pligten van een goed Kind; als gij die met oplettendheid en nauwkeurigheid nakomt, zal uw Schepper u zegenen, en gij zult gelukkig op deze wereld zijn, 't welk Hij aan alle gehoorzame kinderen belooft heeft.

XXXVIII. L. E. S. Lees-Oefeningen

Koosje. Ik bedank u, lieve Moeder! voor de nuttige les, die gij mij gegeven hebt om een goed kind te worden; nu wenschte ik nog wel te weten, hoe ik mij gedragen moet omtrent het spreken en zwijgen in den omgang met menschen.

Moeder. Gaarne, mijn lieve kind! Men moet zeer omzigtig zijn in het spreken, en niet over alles praten, wijl men dan dikwijls onwaarheden voortbrengt. Men liegt derhalve, en vindt al spoedig een wegevallen in het gezelschap van leugenaars, lasteraars en kwaadsprekers; hier door benadeelen wij onzen naasten, en onzen eigen goeden naam. In het spreken der waarheid, mijn waarde zoon! moet men in het oog houden, dat men niet verplicht is zulke dingen te openbaren, welken geen nut doen, of die ons of onzen evenmensch kunnen benadeelen.

Nu zal ik u, mijn lieve Koosje! nog onderhouden over den laster, achterklap, de vleijerij en vriendschap.

Wanneer gij hoort, dat iemand de daden van twen naasten in een verkeerd daglicht voorstelt, en hem daardoor zoekt versacht te maken, moet gij zeer omzigtig zijn om daaraan niet terstond geloof te slaan, maar veellet het beste van hem gelooven. Nimmer moet gij, om de gunst van anderen te winnen, de goede daden van uwen naasten afkeuren, of de kwade goedkeuren.

Ook is het een pligt het kwaad te verzwijgen, als geen mensch daarbij eenig belang heeft, want

al doet men zulks met geen kwaad oogmerk, blijft echter de ontdekking daarvan misdadig; en Salomo noemt dit achterklappen. De vleijerij moet gij insgelijks vlieden: dat is, gij moet noch anderen streelen en vleijen, noch begeeren zulks van anderen gedaan te worden: want dit komt veelal uit hoogmoed en bedrog voort, om zich bemind te willen maken. Men mag iemand wel prijzen en zelfs zijnen goeden naam verheffen, doch dit moet met opregtheid geschieden, en dan zullen de brave menschen gewis uwe goede vrienden worden, en u hoogachten.

Op deze wijze, mijn waarde! zult gij de beste vrienden ontmoeten: maar wilt gij uwe vriendschap op goede gronden vestigen, zoek dan de deugdzaamste en verstandigste menschen op; onder dezen zult gij wel éenen waren vriend vinden, en stel dien steeds op eenen hoogen prijs.

X X X I X. L E S. Lees-Oefeningen.

Koosje. Ik bedank u al weder, lieve Moeder! voor den goeden raad, dien gij mij geeft; maar zeg mij nu nog, welk gezelschap ik vermijden moet.

Moeder. Onder de menschen, die gij mijden moet, zijn vooral diegenen, welken de zondige gewoonte hebben van te vloeken, en 's Hoogsten naam te misbruiken, waarvan zij niet het minste voordeel trekken. Verder, zulken, die zonder ophouden met anderen den spot drijven; wijl dit geene wijsheid, aardigheid noch voorzigtigheid kenmerkt, maar veeleer dwaze trotschheid

D s

heid

heid aanduidt, en verveling verwekt. Het verwekt verveling, zeg ik, om dat zij hunne laste spottelingen honderde malen moeten herhalen, en het duidt dwaze trotschheid aan, om dat zij zelven te hoogmoedig zijn om op hunne beurt bespot te worden, en zelfs tot gramschap overslaan.

De beste verkeerung, mijn leergierig kind! is die, welke men met zachtzinnige lieden heeft, om daardoor hunne goede boedanigheden na te volgen, en onze driten, oplopendheid of voorbarigheid te leeren beteugelen. Dit zal u te stude komen, wanneer gij met haastige, norsche of grimmige menschen te doen hebt: in zulk eene omstandigheid is het best omzigtig te zijn in zijne woorden, zorgvuldig alles te vermijden, wat hunne drift kan opwekken, en zachtaardige uitdrukkingen te bezigen.

Daar ik, zoete Koosje! uwe lees- en leerzucht meer en meer zie aanwakkeren, zal ik u nu nog over eenige andere pligten onderhouden.

Vooreerst moet ik u waarschuwen tegen het twisten: wanneer gij eenig geschil over eene zaak hebt, moogt gij dit op eene vriendelijke wijze trachten uit den weg te ruimen. Maar twist en krakeel over allerlei dingen, die uit nijd of onvergenoegdheid voortkomen, moet gij zorgvuldig vermijden, en veel liever toegeselijk zijn. En zoo gij anderen ziet twisten, moet gij hen trachten te bevredigen, om hen van schelden, slaan en doodslag te bevrijden; doch hierin moet gij zoo edelmoedig als onpartijdig zijn.

X L L E S. Lees-Oefeningen.

Eene andere ondeugd, die gij ook zeer schuw
wen moet, mijn waarde! is de geveinsdheid, dat
is, onoprechtheid in woorden en daden; maar
eerlijk en oprecht in al zijne verrigtingen te han-
delen, is de voorname pligt van elk braaf man,
die zich daardoor aangenaam maakt in de oogen
van God en menschen.

Uit die oprechtheid vloeit voort, dat gij dan
ook behulpzaam omtrent uwen naasten zult zijn,
en bereidvaardig om hem in allen nood bijtestaan,
zoodat gij uwe grootste vreugde daarin vindt, om
uw vermogen tot nut van anderen te kunnen aan-
wenden. Deze pligt strekt zich niet alleen uit
tot goede menschen, tot uwe vrienden, maar
zelfs tot uwe vijanden, want de groote menschen-
vriend Jesus leert u ook deze laatste lief te heb-
ben. Door weldoen en liefde wint men het hart
van zijnen benijder, maar, door hem kwaad met
kwaad te vergelden, maakt men hem onvatbaar
voor verzoening. Nog snooder is het, wanneer
men kwaad voor goed vergeldt, en zulk eene
gruwelijke ondankbaarheid zal niet ongewroken
blijven; want *het kwaad zal van zijnen buis niss
wijken*, zegt Salomo.

X L L L E S. Lees-Oefeningen.

Eindelijk, mijn lieve zoon! zal ik u de laatste
pligten leeren, die ik had voorgenomen u te
schetsen.

Die der onderdanigheid komt mij thans het eerst

D 3

voor

voor den geest. Ik moet u doen opmerken, dat de Opperheer Overheden en andere Opzigtters over u gesteld heeft; gij zijt volgens zijn bevel verplicht die te gehoorzamen, te eeren, te beminnen en getrouw te zijn.

De ondervinding toch leert ons, dat, hoe eerbiediger men omtrent zijne Overheden is, hoe een land en volk voorspoediger en gelukkiger zijn kan, en al betrachten de eersten hunnen pligt niet zoo als het behoort, mogen noch moeten wij ons niet tegen dezelveu verzetten, maar veel eer den Albestuurder voor hun bidden, en Hem de straf daarvan overlaten. Immers spreekt de Rigter der volkeren vreesfelijke dingen uit over hun, die tegen hunne Overheden opstaan. *Alle ziele, zegt hij, zij der magten, over haar gesteld, onderworpen. Want daar is geen magt dan van God; en de magten, die daar zijn, die zijn van God geordineerd. Alzoo dat die zich tegen de magt stelt, de ordinantie Gods wederstaat; en die haar wederstaan, zullen over zich zelven een oordeel balen.*

Koosje. O dat is wel een sterk gebod, lieve Moeder! als de menschen dat wel in acht nemen, zullen zij altijd gehoorzaam en eerbiedig zijn. Maar waar staan toch die woorden? ik ben zeer begeerig dit te mogen weten.

Moeder. Dat aanmerkelijk bevel, en nog meer daaromtrent, kunt gij lezen in het dertiende Hoofdstuk van den Brief van Paulus aan de Romeinen.

X L I I . L E S . L e e s - O e f e n s i n g e n .

Hier boven leende ik u de pligten van gehoorzaamheid, eerbied, liefde en trouw omtrent uwe meederen; nu moet ik u nog voorhouden, dat gij ook den geringsten mensch, zelfs de armen niet verachten moogt.

Koosje. Wel, lieve Moeder! dat begrijp ik niet regt: kan ik dan achting aan zulke armen toedragen, die 'er zoó vuil en stordig uitzien?

Moeder. Ja, mijn lieve kind! vooraf als zij niet door eigene schuld tot dien droevigen staat gekomen zijn. Men moet een meêdoogend gevoel omtrent den ellentigen hebben, hem blijmoedig ondersteunen, en acht geven op dat veelbeteekend gezegde van den Spreukschrijver; *die ziob het armen onfermt, leent den Heere, en Hij zal hem zijne weldaad vergelden.*

Uwe gevoeligheid moet zich ook boven alles uitstrekken tot de ongelukkige weduwen en weezen.

De weduwen zijn beroofd van de bron van haar bestaan, want in haren echtgehoof hebben zij den bezorger en steun des huisgezins verloren; zij moeten dus afzuchtende voor het onderhoud harer teedere kindertjes zorgen, en hebben dikwerf onrecht te lijden. Hierom moeten wij die ongelukkigen zoeken te vertroosten, te ondersteunen en weldadigheid te bewijzen.

De weezen zijn dikwerf niet minder beklagenswaardig, en verdienen het liefderijkste meêdoogen; zij toch missen den grootsten schat op aarde, den besten raadsmann, den deelnemendsten en teerhartigsten vriend, die hun het aanzijn gaf, en wiens

verlies zoo grievend is, dat zulks alle bitterheden te boven gaat, het jeugdig hart als van één scheurt, en men hiervan alleen door eigene ondervinding regt kan oordeelen. Hierom moeten wij deze diep bedrukte weesjes met alle liefde en hulp trachten voortekomen, hunne smarten door onze teederheid en door onzen bijstand zoeken te verzachten, hun nimmer iets ontvreemden, maar veeleer hun regt en gerechtigheid voorstaan.

Zie daar, mijn waarde kind! de voornaamste lessen, die gij te betrachten hebt: zoo gij die nakt, legt gij den grond tot uw waar geluk; gij maakt u tot een nuttig en aangenaam lid der samenleving, en gij zult den zegen des Allerhoogsten op uwe verrigtingen mogen verwachten; wilt gij nu tot de uitoefening van die beminnelijke pligten regt in staat zijn; bid dan steeds, dat God u daartoe bekwaam make.

Koosje. Ik hoop al uwe liefderijke lessen wel in acht te nemen, lieve Moeder! maar nu wenschte ik nog wel de onderrigting te hooren, die Vader aan mijn Broeder Willem beloofd heeft, hoe ik mij omtrent de dieren gedragen moet.

Moeder. Zeer gaarne mijn lieve kind! dit zal in de volgende les geschieden.

X L I I I . L E S . Lees - Oefeningen.

Over de wreedheid tegen de Insekten.

Vader. Lieve Willem! alhoewel gij dagelijks met uwen Neef Hondrik verkeert, zie ik met blijdschap, dat gij zijn afschuwelijk voorbeeld niet volgt; maar zijne wreedheid tegen de insekten of bloedtooge
dier-

vertjes verfoelt, en daarvan een' afkeer hebt.

Willem. Ja, waarde Vader! ik kan het niet aanzien; hoe hij alle dagen vogelnestjes stoort, en de jonge lieve vogeltjes dood rijpt; zelfs breekt hij de eijertjes aan stukken, en haalt 'er de kleine diertjes uit, die dan aanstonds sterven.

Vader. Foei! welk een wreed en onbarmhartig kind! hij verdiende daarover streng gestraft te worden.

Willem. Ik zal u nog meer zeggen, Vader! Gisteren, toen ik met hem in den tuin wandelde, ving hij zoo veel vliegen, als hij maar betrappen kon, en vermaakte zich met haar de pooten en vlerken uitterukken, en eindelijk verpletterde hij haar in een papier, om, zoo hij voorgaf, daardoor allerlei fraaije figuurtjes te hebben.

Vader. Welk een wreedaard! dat schrikverwekkend verhaal trest mij tot in het binnenste, en deze snoode bedrijven zijn de grondslag van grootere wreedheden. Heb een afgrijzen, mijn waarde Zoon! van zulk een barbaarsch vermaak, en geloof, dat deze onnoozele schepselen oven zulk eenen graad van smarte gevoelen, als wij menschen zonden doen, wanneer wij op gelijke wijze wreedaardig gefolterd werden. Dit, mijn lieve Willem! kunt gij gemakkelijk beseffen, als gij eens eens van pooten en vlerken beroofde vlieg met opmerkzaamheid beschouwt, en gadeslaat, hoe zij door duizenderlei rondraasningen en omwentelingen de wreedheid des moordenaars tracht te ontkomen; terwijl zij door hare vruchteloze pogingen, en haar klagend gegons, duidelijk de kenmerken van den doodsangst uitdrukt. Deze gevoeligheid der dieren kan mijn lieve Willem ook

In een duizendbeen ontdekken, welke, aangeraakt zijnde, terstond inkrimpt; hetgeen men ook ziet aan eene slak, die, als men haar eenig leed aandoet, oogenblikkelijk hare hoorns binnen haar huisje te rug haalt. En eene spin, gepijnigd zijnde, krimpt zich dermate in één, dat men haar waarlijk voor dood zou houden, 't welk vooral een kenteeken van hare vrees en gevoeligheid aanduidt. Ja, mijn waarde kind! ik durf u verzekeren, dat een onschuldig insekt, met voeten vertreden wordende, even zulk eene zware pijn ondervindt, als eertijds een verpletterde Simson moet gevoeld hebben.

Willem. Ik sta verwonderd over hetgeen gij mij zegt, Vader! en heb nu nog veel grooter afkeer om ooit een diertje, dat mij geen kwaad doet, te pynigen. Maar, zeg mij eens, Vader lief! mag men ook wel vliegjes of andere beestjes in een spinne-web gooijen, en zich verlustigen met die diertjes daarin te zien vechten en worstelen?

Vader. Neen, lieve Willem! dat staat ons ook niet vrij. Wij moeten even zoo min de dieren in de strikken hunner vijanden brengen, als hen met eigene handen, op eene onmeedoogende wijze, van hunne natuurlijke vrijheid en het dierbaar leven berooven.

Willem. Maar, lieve Vader! moet ik mij dan maar laten plagen en steken, zonder dat ik een insekt mag doodden?

Vader. Neen, jongen lief! dat is mijne meening niet: ik wil u alleen doen begrijpen, dat wij geen onnoozele diertjes, welke ons in 't minst niet beleedigen noch eenig nadeel doen, mogen ombrengen, of hen op eene ontaarde en wreede wijze van eenige hunner leden berooven. Immers zijn

Wij

wij het niet, die hun het diebarm leven schonken; dus kunnen wij het hun ook niet beemen, zonder den Hoogstwijzen en Almogtigen Vermeerder der Natuurs, die alleen hun het aanzijn gaf, in zyne luisterrijke werken der Schepping schandelijk te beledigen. Neem, mijn teedergeliefde kind! toch deze gewigtige onderrigting ter harte, zoo zult gij een medelijend gemoed in u om dragen, en uwe teedere ziel zal, van uwe vroegste jeugd af, vatbaar voor een liefderijk mededogen zijn; terwijl u gewis niets zoo beminnelijk in de oogen Gods en der menschen maken zal, dan het betoonen van een gevoelig en medelijend hart, vooral omtrent uwen ellendigen en veeltijds allerbejammeren waardigsten medemensch.

Willem. Ik bedank u hartelijk, mijn heilzoekende en teederbeminde Vader! vooral de wijze lessen en heilzame vermaningen, die gij mij met zoo veel liefde en teederheid hebt voorgesteld: ik zal al mijne kinderlijke vermogens inspannen om daaruit nuttige leeringen te trekken, en wensch onophoudelijk aan uw aangenaam onderwijs te denken. Mij dunkt, ik gevoel een inwendig verlangen naar die tijdstip, waarin ik de pligten van gehoorzaamheid, liefdadigheid, mededogen, en andere deelden meer, zal kunnen uitoefenen.

En hoeden mi voor alle zonden, die uwe heilige wetten verbieden.

Ik dank u, mijn liever vader, voor de goede raad, die gij mij hebt gegeven.

Ik dank u, mijn liever vader, voor de goede raad, die gij mij hebt gegeven. (BET)

HET GELUKKIGE KIND.

Ben ik geen gelukkig kind,
 Door mijne Ouders teer bemind,
 Die alles mij bezorgen?
 'k Heb al 't geen, dat ik begeer:
 Kleed'ren, speelgoed en nog meer,
 Ook spijs bij elken morgen.

'k Ben van alle zorgen vrij,
 'k Leef vernoegd, gerust en blij,
 En slijt mijn' tijd met leeren;
 's Avonds, door het spelen mos,
 Ga ik naar mijn' bedje toe,
 En leg mij in de veëren.

Lof zij U, goedgeoede God!
 Dat gij mij dit heilrijk lot
 Op aarde hebt gegeven!
 Oeh! leer mij U dankbaar zijn,
 Tot ik voor uw' troon verschijn',
 Om eewig daar te leven!

DE KINDERLIEFDE.

'k **B**emin mijn' lieven Vader teeder,
 Ik druk mij aan het Moeder-hart;
 Zij minnen mij ook beide weder,
 En hoeden mij voor ramp en smart.

'k Volg onbeschroomd alom hun treden,
 Ik wandel met hun aan de hand;
 Ik spring en huppel; 'k ben te vreden;
 Zij noemen mij hun liefste pand.

Kunstwetenschappelijk Instituut

Rijksuniversiteit Utrecht

Digitized by Google

Heb

